

Posudek vedoucího na bakalářskou diplomovou práci Zuzany Kohmové *Migrace a ozbrojený konflikt: motivace migrantů v kontextu odborného výzkumu*. Praha: Fakulta humanitních studií, 2023 (41 stran včetně příloh)

Předložená práce se zabývá problematikou migrace v kontextu ozbrojeného konfliktu, a to zejména současným výzkumem motivace migrantů k odchodu z domovských zemí. Metodologicky a koncepčně spadá primárně do oblasti přehledové studie, byť jedna její otázka se týká i určité – byť omezené – teoretické reflexe jedné z teorií migrace, zabývající se migračními faktory (push a pull) (s. 14–15). Výsledná podoba práce je značně problematická, zejména z hlediska mnoha jejích formulací, nedostatečné hloubky provedené analýzy a značně sporného naplnění cílů, pokud vůbec byly naplněny.

Druhá kapitola se věnuje válečné ukrajinské migraci, ale také české migrační politice a historii ukrajinské migrace. Pominu-li, že členění není příliš logické, toto zaměření souvisí s původním zájmem autorky dominantně o ukrajinskou migraci. Ten se ovšem změnil poté, co bylo zřejmé, že autorka není schopna ze svého pracoviště či odjinud získat dostatečné množství informací k současné vlně ukrajinské migrace. Kapitola 3 (s. 11–15) je věnována dominantní mikroteoretické teorii, o níž se opírá, jíž je koncepce faktorů push a pull. Studentka zde využívá slušné množství teoretické literatury. Text se zde ovšem opakuje, není logicky uspořádán, autorka cituje triviální nedůležité pasáže (jako i jinde v práci). Mělo zde být také odděleno představení teorie od její badatelské kritiky, což byla jedna z otázek, jíž jsem jí navrhl.

Jádrem práce je aplikační část ve 4. kapitole, která by měl být proveden hlavní výkon – komparace motivací migrantů ve čtyřech případech, vedle Kavkazu, také Sýrie, příkladů africké migrace, a nakonec i Ukrajiny. Poněvadž jde o nejdůležitější část, je také z celé práce nejproblematictější. Rozbor motivací autorka má podávat po krátkém představení jednotlivých konfliktů. Problematických pasáží je celá řada, ať už jde o citaci triviálních informací nebo úvodní konstatování v syrském případě, že hlavním důvodem migrace je „válka“ (s. 19): kromě toho, že je zcela nedostatečné, mělo být závěrem rozboru, nikoliv stát na jeho začátku.

Autorka ve většině případů bohužel nepodává relevantní rozbor. Na nutnost zaměřit se na pasáže věnované motivacím jednotlivcům a diskutím o tom, jaké faktory

jsou skutečnými faktory v pozadí migrace jednotlivců, jsem vícekrát upozorňoval. Studentka ale opakovaně nedbala na moje rady a dostatečně nezpracovala tyto vznášené připomínky. V případě Afriky se studentka měla zaměřit na jeden či více konfliktů a znovu provést alespoň zčásti relevantní rozbor: na úvod sice zmiňuje konflikt v Dárfúru a zmiňuje se i o nějaké dalším, ovšem již nejmenovaném (!) konfliktu (s. 22). Nedožíváme se zde však nic o konkrétních motivacích jednotlivců v konkrétních příkladech afrických konfliktů. Autorce jsem přitom doporučil přinejmenším tři texty věnované migraci z afrických zemí: kdyby důkladněji a poctivě využila texty Giménez-Goméze (2019), Idemudia – Boehnke (2020), Lischer (2007), text mohl být podstatně jiné kvality.

Analýzy v jednotlivých případových studiích, jejich komparace a shrnutí v závěru (4.6, s. 32–33, s. 34–37) jsou nedostatečné, obsahují paušalizující nebo nic neříkající tvrzení („důvody migrace jsou různé a často [jsou] spojeny s nestabilitou a chudobou“, s. 32). Nelze z nich vyvodit relevantní, natož komparativní zjištění. Byl jsem si vědom, že kvalita práce je velmi špatná, ale nebyl jsem schopen přimět studentku k tomu, aby text vylepšila. Opakovaně jsem si ale v průběhu konzultací všiml, že má snahu mít napsáno co nejvíce textu, bez ohledu na to, že jde o kvalitní text. Neměl jsem dojem, že by byla nějak více „dotčena“ např. zkušeností diplomového semináře, psaním seminárních prací, esejů, natož řešením metodologických otázek. Text, který vytvořila, se mi jevil jako neuspořádaný, postrádající logické členění, návaznost, schopnost rozlišovat podstatné od nepodstatného (viz desítky často nepodstatných, triviálních nebo nic neříkajících citací a klišé), ale bohužel vykazující také jistou ledabylost atp. Studentka často reagovala jen na to, co jsem jí řekl, že má napsat. Většinu textů pro čtvrtou část práce, které jsem jí poskytl, četla buď povrchně nebo je možná vůbec nečetla.

V dané podobě (a v daném čase) se mi text jevil maximem, jehož byla schopna dosáhnout. I vzhledem k tomu, že jsem přislíbil, že práci navzdory výše řečenému podpořím, text navrhuji k obhajobě se známkou „dobře“.

K výše uvedenému doplňuji poznámkou ke vzniku práce:

Práce měla dosti složitou genezi. Studentka je zaměstnána na Ministerstvu vnitra ČR, v Odboru azylové a migrační politiky, a oslovila mě, abych vedl práci týkající se ukrajinské migrace do ČR. Měla představu, že provede mezi žadateli o azyl, resp. příchozími migranty z Ukrajiny, kvantitativní výzkum prostřednictvím dotazníkového

šetření. Bohužel v průběhu cca dvou měsíců jsem zjistil, že nemá dostatečnou teoretickou přípravu na to, aby takový výzkum provedla. Na základě konzultace se zástupci oboru jsem se poté rozhodl pro provést komparativní reflexi motivací migrantů k odchodu z domovské země prostřednictvím studia odborné literatury. Studentce jsem navrhl komparaci případů migrace z Ukrajiny s migrací z regionů Kavkazu, Blízkého východu a (světového subregionu) Afriky. Doporučil jsem také odborné texty věnované primárně (mikro)teoretickému studiu motivací migrantů. Zdůrazňoval jsem, že kromě stručného představení vybraných konfliktů, je třeba se zaměřit na ty pasáže textů, kde jsou diskutovány motivace migrantů, resp. push a pull faktory apod. Studentka zpracovávala text relativně dlouhou dobu (cca od poloviny března do poloviny června) a opakovaně jsme cca 7–8 konzultovali, obvykle formou mých poznámek do jejího textu či komentářů v těle e-mailu. Musím ale uvést, že tato spolupráce byla pro mě značně depresivní a z hlediska mé více než dvacetileté praxe s vedením závěrečných prací patrně bezprecedentní. Studentka mi postupně posílala mj. texty, který se často nedrželý zadání a musely být odstraněny (azylové řízení, dějiny české migrační politiky, historie Ukrajiny, dějiny zmíněných konfliktů atp.) Řadu mých poznámek opakovaně nebo dostatečně nereflektovala. Musím ale také přiznat, že jsem neopoznámkovával vše, neboť každý odstavec či možná věta by si žádal komentář nebo více komentářů.

2. září 2023

Vít Klepárník